

פתח דבר

מוגש בזה לכנסת הדוח השנתי הארבעים ושניים של נציב תלונות הציבור.

הדוח השנתי של נציב תלונות הציבור סוקר את פעילותה של נציבות תלונות הציבור בשנת 2015. בשנה זו המשיכה הנציבות בפעילותה למען הציבור בישראל, ובייחוד למען השכבות החלשות בחברה, שלהן, בראש וראשונה, צריכה הנציבות לשמש פה במגעייהן עם רשויות השלטון.

נושא כיבוד זכויות האדם והאזרח, קידומן וההגנה עליהן הפך לחלק בלתי נפרד מכל פעילות שלטונית במשטר דמוקרטי. נוכח חשיבותו ומרכזיותו של נושא זכויות האדם והאזרח בחיינו, החלטתי כי בתקופת כהונתי כמבקר המדינה ונציב תלונות הציבור ישם מוסד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור דגש בקידומו של נושא זה. לגבי פעילותה של הנציבות, הייתה החלטה זו קלה יחסית ליישום, שכן מיום היווסדה פועלת הנציבות כדי להגן על זכויותיהם של הפונים אליה. המעיין בדוח זה ימצא דוגמאות למכביר של תלונות שבהן מנעה הנציבות פגיעה חמורה בזכויות יסוד: הזכות לפרטיות, זכות הקניין וזכויות חברתיות וכלכליות, כגון הזכות לדיור והזכות לחינוך¹.

במסגרת הפעולות לקידום זכויות האדם ולהגנה עליהן, ניתן דגש מיוחד בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות. שילובם של אנשים עם מוגבלות בחברה משמעותו הבטחה כי הם יוכלו להשתלב בחברה בכל תחומי החיים.

---

1 ראו בפרקים בנושא ההגנה על זכויות האדם, עמ' 34-56, בנושא ההגנה על זכויות חברתיות עמ' 57-77 ובנושא תשלומי חובה וגביית חובות, עמ' 124-139.

בהתאם לכך, רשויות המדינה חייבות לנקוט צעדים מעשיים למימוש שוויון הזכויות לאנשים עם מוגבלות, גם אם הדבר כרוך בעלויות כספיות ניכרות. גופים רבים במדינה עוסקים בשמירה על זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, ובנציבות מתקבלות מדי שנה תלונות רבות ומגוונות הנוגעות לאוכלוסייה זו. דוגמאות לתלונות בנוגע למימוש זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות בתחומי החיים השונים - רווחה, חינוך, נגישות, דיור וזכויות לקצבאות - ולטיפול של הנציבות בהן ניתן למצוא בפרק בנושא זה².

מדי שנה בשנה פונים אליי עובדים בגופים ציבוריים הטוענים כי הם סובלים מהתנכלות הממונים עליהם, הואיל וחשפו מעשי שחיתות במקום עבודתם, ומבקשים כי אתן צו להגנתם בהתאם לסמכותי הקבועה בסעיף 45 בחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב]. אני רואה בהגנה על חושפי שחיתות אינטרס לאומי ועושה שימוש נרחב בסמכותי לתת צווי הגנה לעובדים כאלה. ואולם הניסיון המצטבר בטיפול במתלוננים חושפי שחיתות מלמד כי לא תמיד נותן צו ההגנה מענה לכל הקשיים שעמם מתמודדים המתלוננים ובני משפחותיהם: בידוד חברתי והתנכרות של עמיתים לעבודה, קושי במציאת מקום עבודה חלופי, לחץ נפשי וכלכלי ועוד. לכן, בד בבד עם בירור תלונות אלה, החלה הנציבות להסתייע באנשי מקצוע המלווים את המתלוננים המבקשים זאת ואת בני משפחותיהם ומסייעים להם להתמודד עם הקשיים שעמם הם נאלצים להתמודד כתוצאה מהחשיפה, ללא קשר להליך בירור התלונה ותוצאותיו. נוסף על כך, חושפי שחיתות הסובלים מאיומים או מפגיעה מופנים אל הרשות להגנה על עדים שבמשרד לביטחון הפנים כדי שתבחן אם הם זכאים להגנה ולסיוע. גם נציב שירות המדינה ומנכ"ל שירות התעסוקה נעתרו לבקשתי לסייע במציאת מקום עבודה חלופי למתלוננים המעוניינים בכך³.

פעולותיה של הנציבות לקידום זכויות האדם ולהגנה עליהן וכן מלחמתה בשחיתות הציבורית, באמצעות ההגנה על חושפי שחיתות, משולבות

---

2 עמ' 60-67.

3 עוד על הרחבת ההגנה על חושפי שחיתות ראו בפרק "ההגנה על חושפי שחיתות", עמ' 95-92.

בפעולותיה רחבות ההיקף של ביקורת המדינה בתחומים אלה. שתי זרועותיו של משרד מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור פועלות אפוא בצוותא לחיזוק המשטר הדמוקרטי במדינת ישראל⁴.

לא ניתן לסיים דברי מבוא אלה בלי להביע הערכה לעובדי הנציבות ולמנהליה, העושים את מלאכתם במסירות ובמקצועיות, כדי לסייע לפונים הרבים במצוקתם ולהקל את מגעיהם עם הרשויות.

יוסף חיים שפירא, שופט (בדימ')
מבקר המדינה
ונציב תלונות הציבור

ירושלים, סיוון התשע"ו
יוני 2016

---

4 על תפקידו של מבקר המדינה ונציב תלונות הציבור בחיזוק המשטר הדמוקרטי ראו נאומי במליאת כנס שדרות לחברה וידידות 25.11.14.